

'Eerst het contact, dan het contract'

Orde in de klas... is dat een kwestie van je macht laten gelden als leraar? Tucht afdwingen? Een kwestie van straffen en belonen? Onderwijstrainer Ivo Mijland ziet dat anders. 'Zelfs in een lokaal waar alle leerlingen aan het praten zijn, kan orde heersen.'

Erno Mijland

Veel beginnende, maar ook ervaren leraren stappen wel eens met klamme handen hun lokaal binnen. Op hun rooster staat een als moeilijk bekend staande klas. Ze vragen zich vertwijfeld af hoe ze vandaag weer de touwtjes in handen kunnen houden. Maar orde is veel meer dan de touwtjes in handen houden, stelt Ivo Mijland in zijn recent verschenen boek 'Orde gevraagd'. Het boek biedt een ander kader – en daarmee een ander houvast – om naar orde te kijken. Een kader waarbij niet de macht van de leraar het vertrekpunt is, maar eerder diens authenticiteit en natuurlijke gezag.

Ik wil een klas vol brave kindertjes, die ademloos aan mijn lippen hangen en sidderen als ik boos word. Ben ik nu ouderwets?

'Misschien. Ik zie orde in ieder geval anders. Voor mij betekent het letterlijk 'ordening'. En ordening in de klas staat voor duidelijkheid, veiligheid en een prettig klimaat om samen in te kunnen werken. Orde kan zich in die betekenis zelfs manifesteren in een lokaal waarin iedereen aan het praten is. Het is een vorm van orde die je niet afdwingt door je macht te laten gelden, maar die gebaseerd is op je gezag als leraar. Natuurlijk moet je als leraar sturing geven en regels afspreken, maar je moet ook eerlijk zijn, de ander respecteren, echt zijn, interesse tonen, kunnen relativeren met een flinke scheut humor, creatief zijn, vertrouwen hebben én geven, ondersteunen, flexibel zijn, deskundig zijn en... in de spiegel durven kijken.'

Dat is een hele mond vol. Waar begin ik?

'Veel docenten hebben de neiging zich direct te richten op de inhoud van het onderwijs en de regeltjes, zonder eerst contact te maken met de leerling. Daar gaat het vaak al mis. In mijn trainingen zeg ik altijd: eerst het contact, dan het contract. Als autoverkoper begin je ook niet meteen met het opsommen van de beschikbare modellen, de prijzen en de leveringsvoorwaarden. Eerst maar eens

een kop koffie. Terugvertaald naar school betekent dat: ontvang de leerlingen als gasten in je klaslokaal, heet ze welkom, vraag hoe hun vakantie was, hoe het met ze gaat. Maak contact en toon oprechte belangstelling. Dat is een eerste investering, die zich later terug zal verdienen. Je moet blijven investeren in de relatie. De bereidwilligheid van leerlingen om keihard voor je te werken kan dan enorm groot worden. Op een

Ivo Mijland: 'Zelfs in een lokaal waar alle leerlingen praten, kan orde heersen.'

bepaald moment zul je een hele les gezellig met ze kunnen babbelen. En als dan vervolgens een bepaald hoofdstuk niet af is, zullen ze zeggen: oké meester, dan doen we dat toch thuis.'

Ik kom in 'Orde gevraagd' nogal eens het begrip respect tegen.

'Respect betekent letterlijk: van de andere kant bekijken. Als leraar moet je je kunnen verplaatsen in de leerling. Respect hebben betekent dan ook dat je verder kijkt dan alleen naar wat je op het eerste oog ziet. Leerlingen zijn pubers die niet altijd gemakkelijk uiten wat er

echt aan de hand is. Het leven is hectisch voor ze. Er wordt op school en in de buitenwereld veel van ze verwacht. Soms te

veel. Ze hebben dan bijvoorbeeld te maken met een gebroken gezin of ruzie thuis. Als je geen aandacht hebt voor wat ze echt bezighoudt, mis je de aansluiting. Een voorbeeld: een jongen gaat elke dag voor zijn ouders naar zijn zieke oma. Het kost hem enorm veel energie, waardoor hij geen puf meer heeft om zich op school in te zetten. Als je die verklaring niet zoekt, zul je zijn gedrag in de klas waarschijnlijk uitleggen als ongeïnteresseerd. Dat biedt geen opening voor het zoeken naar een oplossing. Aandacht voor de leerling moet echt zijn.

CV

Ivo Mijland (1969) startte in 1994 in het onderwijs als docent Nederlands en mentor. Hij was werkzaam op scholen van ivbo tot en met vwo. Mijland verzorgt momenteel trainingen in het onderwijs, begeleidt individuele leerlingen en docenten en publiceert artikelen en boeken. Met Maya Bakker maakte hij het handboek 'Voor elke mentor'. Met Ard Nieuwenbroek schreef hij 'Succes met faalangst' en 'Tienminutengesprekken met ouders'. Mijland is verder mede-initiatiefnemer van Faalangstcursus Online.

Leerlingen hebben een feilloze antenne voor hoe je over ze denkt en het vertrouwen dat je ze geeft. Je kunt een en ander niet faken. Als je kinderen niet neemt zoals ze zijn, moet je echt naar een andere baan gaan uitkijken.'

Een van de adviezen in het boek is om je als leraar kwetsbaar op te stellen. Dat lijkt me in een vmbo-klas vol opstandige pubers niet zo verstandig.

'Juist in die moeilijke klas moet je durven laten zien wie je bent en aandacht hebben voor de sfeer en de gevoelens die er heersen. Je moet ervan

uitgaan dat leerlingen het zelf ook vervelend vinden als het niet lekker loopt. Benoem wat niet goed gaat, maar doe dat nooit in beschuldigende zin. Dat laatste is zo gemakkelijk: het ligt aan jullie. Maar zo is het natuurlijk niet. Niet voor niets is er voor elke moeilijke klas op een school wel een leraar die het wél lukt een band te krijgen met de groep.'

Tijdens mijn les sms'jes versturen, dat vind ik een voorbeeld van de orde verstoren.

'Dat kan ik me voorstellen. Maar je moet wel beseffen dat de moderne media enorm belangrijk zijn voor de jongeren van nu. Hyves, sms... ze kunnen niet zonder hun mobieltje. Dan kun je als school

natuurlijk mobieltjes verbieden. Vaak heb je dan meteen een conflict: 'Ja maar, meester, mijn vader en moeder willen me kunnen bereiken!' Ik kies er dan voor op een andere manier duidelijk te maken dat een mobieltje in de klas niet echt handig is. Zo heb ik een keer meegemaakt dat de telefoon van een leerling afging. Ik pakte het toestel, nam op en begon aan de ouder aan de andere kant van de lijn omstandig uit te leggen dat we met het lijdend voorwerp bezig waren. Ik informeerde uitgebreid naar hoe dat vroeger bij die ouder op school ging. En zo, met een knipoog, wist ik voor alle partijen duidelijk te

maken dat een mobieltje in de klas storend kan werken.'

Grappig! Maar zo ad rem kunnen reageren, met humor... dat heb je of heb je niet.

'Humor is te leren of te lenen. Misschien wel van de grappenmaker van de klas. Stel, je had vroeger Theo Maassen in je klas. Zo'n grappenmaker... menig leraar zal ervan huiveren. Je kunt zo'n leerling echter ook de laatste vijf minuten van je les geven met de opdracht de les op een leuke manier samen te vatten. Dat is voor iedereen leuk en frustreert de voortgang niet.'

Een leerling die leuker is dan ik. Dan val ik toch door de mand?

'Elke leerling is in een bepaald talent jouw meerdere: muziek, sport, enzovoort. Ga juist naar dat talent op zoek, bied de leerling gelegenheid erover te vertellen. Dat doet veel voor diens eigenwaarde en geeft een gevoel van ertoe doen, het gevoel hebben dat het een verschil maakt of je wel of niet op school rondloopt, dat je deel uitmaakt van een gemeenschap. Leerlingen hebben in die gemeenschap ook echt wat te bieden. Ik hoorde laatst over een project rond veiligheid op school. Een denktank van volwassenen kwam er niet uit. Toen werden de leerlingen zelf erbij betrokken. Ze kwamen met geweldige oplossingen om de veiligheid op school te verbeteren. Als je vertrouwen hebt in je leerlingen, kunnen ze tot verrassende resultaten komen.' <<

Ivo Mijland is de broer van COS-redacteur en interviewer Erno Mijland. De hoofdredacteur en uitgever van COS hebben het artikel daarom met extra aandacht beoordeeld vóór publicatie.